

CEE-PaAtt: Popularnonaukowe streszczenie projektu

Przywiązanie jest rodzajem emocjonalnej więzi kadego z nas z bliskimi osobami, która wywiera na nas wpływ niezależnie od wieku, szczególnie w sytuacjach stresu, zagrożenia, czy choroby. Jako taka ma znaczenie dla dobrostanu oraz przystosowania społecznego jednostki. Najważniejszą więzią, która tworzy neuronalne sieci pamięciowe odpowiedzialne za nasz styl funkcjonowania we wszystkich bliskich związkach w życiu jest więź z rodzicami. Przywiązanie ufnie w relacji z matką okazuje się być kluczowe dla optymalnego rozwoju dziecka, zwłaszcza wierności matki (np. jej akceptacja vs. odrzucenie) jest najważniejszym czynnikiem kształującym ufnie przywiązanie dziecka. Zaproponowano dotychczas kilka programów interwencyjnych opartych na teorii przywiązania, które skierowane do matek, a ich celem jest wzmacnianie ich wierności rodzicielskiej w relacji z własnym dzieckiem.

W teorii przywiązania wymienia się dwie kluczowe hipotezy. Hipoteza normatywności, zakładająca, że przywiązanie ufnie (versus nieufne) jest uniwersalnym i dominującym we wszystkich kulturach stylem przywiązania. Hipoteza wierności za zakładająca, że wierność matki w opiece i wychowaniu dziecka wyjątkowo ufnie przywiązanie dziecka w sposób uniwersalny we wszystkich kulturach. Pomimo wielu dowodów są jednak badania podważające obie hipotezy. Przykładowo Lubiewska i współpracownicy (2015) w badaniu przeprowadzonym w 14 kulturach na 4 kontynentach, wykazali, że akceptacja matki, wiązana z rodzicielską wiernością w okresie adolescencji, wyjątkowo ufnie przywiązań nastolatków w kulturach Zachodnich, nieufność w dwóch nie-Zachodnich kulturach, za w ogóle jej nie wyjątkowo w państwach postkomunistycznych (w tym w Polsce).

Niejednoznaczne wyniki badań podważają częściowe hipotezy teorii przywiązania stały się punktem wyjścia proponowanego projektu. Dwie hipotezy wydają się wyjątkowo mechanizmami tych różnic i są przedmiotem analiz projektu CEE-PaAtt. Po pierwsze, zakładając, że pomimo wrodzonej natury przywiązania zarówno formy przejawiania (nie)ufności przywiązaniowej, jak i wierności rodzicielskiej są kulturowo zależne - oczekujemy, że w różnych kulturach znaczenie wierności rodzicielskiej i ufnie ci przywiązaniowej oraz ich wskaźniki behawioralne będą zróżnicowane (hipoteza kulturowo-zależnych znaczeń). Po wtóre zakładając, że kultura wyznacza również zakres tego, jakie zachowania rodzicielskie są (mniej lub bardziej) normatywne oczekujemy, że różne wymiary rodzicielstwa mogą zróżnicowany sposób wyjątkowo ufnie przywiązań dziecka w różnych kulturach (np. bliskość, czy zależność) (hipoteza kulturowo-zależnych efektów). Wymiarem, którym się posługaliśmy do doboru kultur był indywidualizm-kolektywizm oraz poziom wierności-restrykcyjna kultura. Na podstawie konfiguracji tych wymiarów wybraliśmy trzy kraje, w których przeprowadzimy badania - Holandię, Wschodnią Turcję oraz Polskę. W każdym kraju zastosujemy dwa rodzaje skal. Skale typu *emic* będą stworzone na podstawie wywiadów jakościowych (skale lokalne). Skale typu *etic* będą skalami aktualnie powszechnie stosowanymi do badania przywiązania i zachowań rodzicielskich (powstałe w krajach Zachodnich). Badania zostaną przeprowadzone na 250 diadach matka-dziecko w wieku 8-12 lat w każdym kraju, za główne wyniki zostaną przeanalizowane w zakresie: (1) różnic międzykulturowych pomiędzy skalami *emic*; (2) różnic pomiędzy skalami *emic* i *etic*; (3) różnic międzykulturowych w zakresie efektów zachowań rodzicielskich matek na ufnie przywiązań ich dzieci. Wyniki Projektu mają na celu wyodrębnić czynniki uniwersalnych i kulturowo-zależnych w teorii przywiązania oraz przyszłościowo do dopasowania kulturowego programów interwencyjnych w analizowanych krajach.